

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
25 Decembre st. v.
6 Ianuarie st. n.

Essé in fie-care duminéca.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 52.

ANUL XIX.

1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe ¹/₂ de an 5 fl.; pe ¹/₄
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Inimióră taci!...

Inimiótă taci, nu plânge,
Căci durerea ce te frânge
Lacrima n'o póte stinge!

Sciu eu lécul cu priintă,
Inse vai, cu nepuțință!
Sé uți dragostea de-odată
Cu vieța i desmerdată.

Când stau nóptea slegur...

Printre crengi cum schintiează.
Tainic dorul badei vine
Și se pune lângă mine,
Și-mi tot spune și-mi șoptesce,
De ce-a fost imi amintesce.

Ah! badiță, dragul meu.
Ajungă-te Dumneșeu
Sé doresci pe óre-cine,
Cum te-am dorit eu pe tine.
Sé iubesci cu dor cumplit,
Dar tu sé nu fii iubit!

Maria Suciú.

Amintiri din copilărie.

I.

Eram abia de 6 ani pe vremea aceea, când — lipsit de gânduri — nu-mi pré băteam capul cu altecele, decât numai cu lucruri copilăresci. Dicala ceea : „copilăria, vécul de aur“.

Sciu, că și dvóstră, când veți fi fost de acea vîrstă a mea, veți fi umblat la școlă. Și pentru aceea e de prisos a ve mai spune, că și eu mergeam — sé invêț carte.

Treceam pragul și intram numai decât în școlă. Căci, me rog dv., nu trebuia sé merg multă cale, ca alți copii. Tata eră invêțator și noi locuiam la școlă.

Dar pentru aceea și eu aveam străiculița mea, ca alți creștini. Și sé nu gândiți, me rog, că straița mea eră numai éc'asă — de pânză — ci eră sclipiciósă negră, cum i dic unii poleitá, ér pe nemție de lack, cu cătaramă și curea.

Și cu atât imi plăcea mai mult, cu cât unchiul mi-o cumpérase din Arad la tîrgul Sámedrului, sciți povestea vorbei : de puilul tîrgului. Și credeți dv., că unchiul avea réu gust? Dómne feresce!

Abecedar mi-a dat tata unul, încât nu mi se lásau ochii de pe el. Așa eră de frumos, imbrăcat în roșu, de-mi plăceau mai mult tablele lui, decât literile cele negre.

La început me uimiau icónele cele multe, ce se aflau în el, și când începui scrierea și legarea „i“, „u“ etc. apoi „u-iu“, „u-iu-iu“, „iu“, „iu“, „u-iu-iu“, nu mai puteam de drag, și cât eră drăguța de di, huhuram : „u-iu-iu“, ca la ospețe și acesta-mi plăcea mult, că suná bine, de se audjea la 2 rënduri.

Sciți bine, că școlá din Lipova e cu redicaturá, séu cum sé dice, cu etagiu, și noi sédeam în etagiu, séu după vorba poporană de mai nainte, la doué rënduri.

Ómeni au fost în Lipova la 1818, când s'a zidit școlá, nu tufe. Așa e de grósă și de pogană în päreți, că dóră sé stea descoperitá 10 ani și tot nu i-ar fi nimica — tot ar avé lipovenii școlá.

Ce-i drept vrednic și bun architect a fost cel ce-a clădit acesta școlá, nu ca unii architecti de-acuma, cari se publică prin diare și, decă iau câte-o școlá séu biserică s'o facă, numai o fușeresc, ca la 3—4 ani sé se cutrupescă și sé le dea din nou de lucru.

Architectii bétráni n'aveau lipsă sé se publice prin diare, căci se publicau ei prin lucrul lor bun și trainic. Lucrurile lor sînt monumentele, ér cei de-acuma se publică cu duba la cine nu-i cunósce, că cine-i cunósce se feresce de ei ca de ucigá-l crucea și nu le mai dá de lucru.

M'am tot gândit, de ce architectii bétráni, séu cum le plăcea lor a se numi : *măestrii*, lucrau așa de solid — și de ce unii din architectii de astáđi, pe cari sé te ferescă Dđeu și sé nu cutezi a-i numi : *măestri*, căci nu numai iți ațiți paie 'n cap și ești tot în hără mără cu ei, ba áncă iți fac și proces — fușeresc numai lucrul?

După multá bátae de cap în urmă am găsit enigma :

Bétránii zidiau, ca sé tfe și sé aibá viitor. Cei de-acuma zidesc, ca sé se strice cât mai din grabă și sé aibá ce zidi eră și așa lucrul lor tîne de Joi pán'apoi.

Lucrul celor bétráni eră tare și solid, precum și starea lor eră tare și solidá. Lucrul celor tinéri e fuș, precum e și starea lor.

Aici zace buba.

Primarul Lipovei pe vremea, când s'a zidit școlá, drept monument de aducere aminte, a fost moș Gligor Filip. Purtá suman și opincă și-și impletia pèrul chicá,

și nu sciea carte, ci scriea pe răvaș. Și ca semne de aducere aminte, decă te uiți la școlă din Lipova, tot între 2 ferești vezi niște figuri pe pereți, adevă mai multe răvașe legate tot snopi, ceea ce de sigur este: *semnul unirii puterilor* (viribus unitis), dar nu a unirii de ați, care e numai *unire fără puteri!*

Lipovenii decâte-ori privesc la școlă, ar trebui să se inspireze de geniul moșului Gligor Filip, și să gândească, că mare răvaș au de-implinit. Da, că de se n-nsirau ei mai mult de acesta dela 1818, acea școlă trebuia să ajungă ați, decă nu mai mult, baremi un gimnasiu.

Așa lipovenii cu școlă lor.

*

Cu noi în școlă umblă și un copil, pe care noi aveam obicei a-l numi Ursu, pentru că eră tare șod și ne făcea ris, de ne țineam de fole. Așa bună-ora, când vedeam că nu scie, ceea ce nu eră și lăsată dela Ddeu, se nu se n-ntempe. Când venia rëndul pe el, ca să c-tescă și vedea pe tata stând cu mătușa la spate, i-se sculau perii n cap și ochii-i scăpărau stele și pe obraz i curgea Murăș de lacrimi și gura i-se nchidea, ca la părintele Zăhărie și nu mai putea dice — cărc.

Noi, ceialalți școlari rideam de el (când nu ne vedea tata), er el atunci nu mai putea de necaz și după școlă, decă putea apucă pe care-va din noi, se rēsbună amar, căci eră tare și mare.

Tata nu ținea parte la nime, ci cu toți școlarii se purtă așa, după cum se convenia. Cu școlarii buni eră bun, cu cei leneși și rei, eră cel mai aspru. Așa se purtă și față de mine. De multe-ori me purtam și eu necuviincios, căci și eu eram pēcătōs, cum e tot omul ce vine în lume. Dai încōci, dai incolo, mai faci o nefăcută și sacul se deslęgă și pe mine, ba încă mai amar ca pe ceialalți școlari.

Mie mi-se părea, că față de mine eră tata mai aspru. Cel puțin atunci eram în credința aceea, ce acuma, vēd, că a fost netemeinică.

Dară știți bine, me rog dv., că nēmurile se mai și sfădesc între sine. Așa tata cu feciorul, mama cu feta, unchiul cu nepotul. Sfada asta însă nu se pōte dice, că-i din rēutate, ci fie-care tată vrē norocirea copiilor sei, fie-care unchiu vrē s'audă numai bine despre nepotul seu și așa, când vede, că acela greșesce, îl muștră și-l invēță ca altă-dată să nu mai greșescă. Cine te sfădesc, te n-dulcesce, dice dicala.

Așa dară avea tata tot dreptul, ca să fie aspru cu mine, mai ales în școlă și ferice de acela, care a avut cine sē-l ocărăscă în tinerețe, căci nu-i mai rēu, ca de acela, care ajunge sē-l cārtescă străinii și dușmanii la bētrānețe.

Când invēțam și me purtam bine, eră tata mai bun ca pita cu mine. De se ducea abună-ora la Arad, ori la tērg unde-va, nu venia cu mână golă. Sēu o turtă, sēu un corn, sēu alte cele me imbucurā. Și ce diceți dv.? Eram și eu lud la minte, ca și dv., când erați copii.

Eu eram cel mai mare ntre frați și trebuia să me port cātāt mai bine. Pentru aceea, decă făceam să pōte care-va din ei, sēu decă nu erau toți cu mine, atunci — ne-te băete — vai ș-amar de pielea mea.

Când n-ntemplă să scap ec'asă de-acasă și se merg și eu, eră erna cu sania pe zăpadă, ori la dāniș pe Mureș, sēu decă eră veră la scaldă ori la rugă cu alți copii, bare că eră făcetură, ca eu să vin acasă cu strac și rupte, acūș mājite.

Câte-odată mājim pe ușă și — du-te băete — sēu în ocolul biseric, sēu trāgeam o raită pe uliță cu alți copii și făceam multe și mai multe nēdrāvānii.

Acūș ne rēsăm nte-un cerșitor în cale, ba ec'un

puiu de nēmț ori de jidov și noi așlam nod în papuș și vorbe de nmulțit.

Decă se n-ntemplă să dăm fāțiș cu tata și vedea purtarea nōstră, tăcea mālă și se făcea, că nu ne vedea.

Dar ne scutură el straele de colb, când ne prindea în școlă. Pe mine venia rëndul mai întēiu. Și plāngeam și er uitam.

Mama mi ținea parte, căci me avea în drag și o ce făceam, cātă să acopere dinaintea tatii. Și pentru aceea, când me vedea amărit și plāngend, plāngea și ea și eu me geluiam, er ea me mājăia și me mājia cu câte ceva.

Mulți dintre conșcolarii mei își aduceau în strai de prānț, căci veniau departe la școlă și mai ales erna nu puteau merge acasă pentru ger. Unii-și aduceau pāne de sēcară cu câte ceva pe lāngă ea. Dar erau și mai sārăcuți, cari se ndestuliau și cu mālaiul gol, căci n'aveau altă merinde. Și, lucru de mirare, cei mai sārăcuți și mai slab invēscuți erau mai roși în față și mai sāltoși; până când unii din cei mai imbelșugăți erau tēlfēzi la față ca cēra și acūș pātimiau, sēu de friguri, sēu de alte bōle, de lipsiau cam des dela școlă. Și eu, care aveam totdeuna pāzitură, nu me prē bucuram de sālitate.

Decă puteam pune mână pe câte-o bucățică de pāne din casă, iute o viriam și o dam cutărui școlar pe mālaiu. Pentru că știți, me rog dv., cu cât e mai dulce mālaiul ca pānea. La noi se dice, că „mālaiul e talpa cășii“.

Sērac român! El mājă la mālaiu și nici acela nu-i ticnesce totdeuna, căci de multe-ori și acela-l iau dările cele multe din gura lui, ca să procure „domnilor“ pāne albă.

Cum dīsei, imi plăcea și mie mālaiul de minune, și me miram, cum erau școlarii aceia așa de proști, de schimbau mālaiul cu pānea. Sciu acuma, ce-or fi gândit ei despre mine. Dar bagsēmă vorba ceea: „ce-i străin, e și mai bun“ se adevēria și la mine.

II.

Imi aduc aminte, me rog dv., că odată dīse tata cătră mine, când venisem tocmai dela preumblare: „Pōrtă-te bine, fētul meu, să invēți carte și să nu mai faci nebunii, căci decă vei fi tu cel mai de laudă în școlă, te-oiu duce la Arad pe vapor și unchiu-teu iți va cumpēră ceva!“

Sē me fi vēđut, cum me purtam din acea clipită, că de mult dōriam să merg pe vapor și să vēd Aradul și scieam, că uica Gheorghe se va bucură și m'a dāru. De-atunci m'am apucat să invēț bine la literē, la rugăciuni, scrieam și citiam sēra, încāt mama nu me putea culcă nainte de 9 ore, când venia tata din casină. Me grābiam și de-aceea cu invēțătura, căci dōriam să me ntrebe unchiul de pe carte, să vēdă ce sciu.

* * *

Se apropiă Crāciunul și eu îl așteptam cu mare sete. Și cum nu? Tata me invēță pe mine și pe mai mulți copii cāntece de Irođi și multe de a le Nascērii. Știți, cum se cāntă și pe la dv., la Crāciun.

Bucuria mea își ajunsse culmea, când într'o sēră vēđui pe tata cu un tēnc de hārtie n mână intrānd în casă. Imi tot spunea el încă de mai nainte, că mi-a face comānac și script și la ajun vom umblă cu icōna.

După ce-mi făcū comānac tot cu sfinți pe el și script frumos, și mi le dete, să le vēd și eu, sārīam în sus de bucurie și inima-mi bătea ca nici odată, și tot întrebam pe mama, că departe e moș Crāciun?

— Acum e pe la Arad, dragul mamii. Acūș vine la noi pe cal alb.

Decâte-ori vedeam un cal alb și pe cineva călare, cugetam că acum vine moș Crăciun. Dar amar me înșelam și totă ziua aceea eram fără voie.

În urmă er me mângaiam, căci mama mi-a dis, că peste 10 zile are să sosescă și moș Crăciun. Numeram zilele până 'n ziua a 9-a și me gătam și me purtam bine, ca să nu se mai supere tata pe mine.

Sera vedusem pe mama, lucrând la o straiță de pânză și o tot întrebam, că ce face, dar ea nu voia să-mi spună nimic.

În dimineața zilei următoare însă, țin minte, că me scolară mama de vreme, cum nu eram obișnuit, me îmbracă și-mi acată straița 'n grumaz. Eu me miram cu atât mai mult, cu cât aușeam strigând copiii pe stradă, ca nici odată în alte zile.

Nu trecu mult timp și niște copii intrară și la noi; er mama le da nuci, alune, grițari, colăcei, prune, mere și pere uscate și câte și mai câte.

Rugai pe mama să me lase și pe mine; er un copil mai mărișor me 'nvătă să dic:

— Bună neța lui Ajun,
Că-i mai bună-a lui Crăciun,
Că-i cu mei, cu purcei,
Fuge baba după ei!
Colăcei,
Rotunșei,
Nuci,
Că-s mai dulci;
Alune.
Că-s mai bune;
Grițari.
Că-s mai tari;
Cărnați.
Încărligați,
Că-s mai cu saț!

După ce 'nvetai și eu, ne duserăm cu toții și strigam în gura mare ca mai înainte.

Dacă căpētam ceva, mai adăugeam cu voce bună:

— Câte șindile pe casă,
Atați galbini pe mesă!
Nascerea lui Christos
Să ve fie de folos!

Er decă porțile și vranite se 'nhideau dinaintea noastră, ciuflicați mergeam mai departe.

La noi se numește acest obicei *pizărare*. Copiii, cari umblă a pizără, precum și cele ce le căpēta atunci, se numesc *pizărei*.

Când m'am întors acasă eră ziua albă, și straița mea plină, de abia o mai purtam. Am dat din toate și celorlalți frați, cari numai ce se sculară și priviau cu mirare la mine. Totă ziua spărgeam la nuci, alune; cântând și ridēnd așteptam să se 'nsereze. Vremea mi se părea lungă și la urmă m'apucase uritul.

„Moș Crăciun e aci!” Când aușii din gura mamei acesta veste, imi luai comănacul în cap și scriptul în mână și așteptam pe ceilalți, ca să mergem la colindat.

În urma urmelor sosiră și ei. Cel mai mare dintre noi purtă comănac ascuțit și sabie și se numia Irod. Eu al doilea după el avui norocirea a me numi Valthezar și încă doi, unul Gaspar și altul Melchior. Noi, cești 3 din urmă eram maghii, cu script în mână și cu comănac cilindric. Mergēnd după stea și poposind pe la Irod, întrebam despre noul născut, împăratul Iidovilor, la ce Irod respundea cu mirare, că nu știe și nu cunosc alt împărat afară de el.

După ce intram în casă, eu care purtam icōna nașcerii, aședam icōna pe mesă, er căsenii se grăbiau a o sărută. Incepeam apoi cântecele de stea și în urmă ne

spuneam orățiile, er unul umblă cu pixa după bani; și ieșeam borborosind:

— Nascerea lui Christos
Să ve fie de folos!

„Să ve fie de folos!” Cu acest echo ne petreceau cei din casă.

Afară ne așteptă un copil mai mare cu lămpașul în mână, pe care noi după obicei il numiam „epă”.

Am umblat pe la toate casele de frunte și după ce trecuseră 8 ore ne-am întors acasă.

Ne mai încălțirăm, căci eră frig mare și după aceea tata împărți banii și unuia i se cădea 95 cr. Bucuria noastră, căci atâția bani nu vedusem încă la noi în mână. Și-apoi, me rog dv., vorba românului: „ce-i în mână, nu-i minciună” ne imbucură și mai tare.

Eu am dat banii la tata, să-i păstreze pe când vom merge la Arad, ca să plătescă pentru mine pe vapor, său decă-i mai bine, calea ferată. Mi-am lăsat numai 5 cr., căci și dela pizărare mi-au mai rămas, er atunci nu eram obișnuit a ave bani mulți.

Mesa se asternu și ne gruparăm cu toții 'n giurul ei pe locurile indatinat, povestind cu plăcere despre cele vedute și aușite în cea șeră.

Dar scena nu se incheiă încă. Unii colindători ies, ca alții să le ocupe locul și colindă pe mic și mare din casă.

Intr'acestea un clopoșel, ce sună din afară, ne făcu să ne ascuțim urechile și să privim spre ușă. Vertepul (viflaimul) intră 'n casă. Doue scaune și vertepul e aședat pe ele. Doi ingeri încep: „Mărire 'ntru cei de sus” (cântarea ingerilor), er păpușerul ne arată figurile drăgălașe ale ingerilor cu felinările aprinse. Și lingură și tot am lăsat pe mesă, căci ochii-mi nu se puteau sătură de minunile, ce le vedeau.

— Între colindători am zărit pe Irod, pe cei 3 maghi, 2 ingeri, 2 păstori, păpușerul și în tindă sta epă.

Scena dintēiu se gată cu cântarea ingerilor. Irod cu cei 3 maghi produși de păpușer în scena a doua m'a pus în uimire. Căci nu șcieam, să privesc la păpușe, său la maghi, cari erau la divan cu Irod. Din vorbele lor mi-au mai rămas în minte cuvintele din urmă a lui Irod: „Mergeți, cercetați cu de-amăruntul până și prin respintirile căilor despre prunc și decă-l veți află, să-mi vestiți și mie, ca și eu venind, să me închin lui!”

După aceea maghii cântară „cântări de laudă”, se inchinară și-și depuseră darurile: aur, smirnă și tămăe în ieslele de peșteră; și povățuți de inger — fără să mai vestescă lui Irod — se întorseră pe altă cale în țera lor.

Irod — mâniându-se foc și pârjol — voi să alle cu ori-ce preț despre nou-născutul și omori toți pruncii mai mici de 2 ani, socotind a ucide și pe împăratul Iidovilor. Rachila, o mamă evlaviōsă, plângea amar pe fiul seu, căcut jertfă lui Irod, er un preot o mângaiă. Vederea acestora me umplu ore-cum de gele și-mi făceam fel și fel de inchipuiri.

Ceva picant încă n'a lipsit. La capētul scenei un jidov apare cu o piele în spate, ce-a furat'o dela un pēcurar, er pēcurarul iute mi-l ajunge, mi-l imblătesce cu o măciucă și mi-l jōcă jidovesce, il isbesce și-l trēntesce, de mi se făcea și mie milă de el, de și, cum v'am spus mai sus, me rog dv., nu me prē nărăviam nici pe vremea aceea cu jidovii.

Iși spuseră orățiile și se 'ndepărtară — lăsând în mine impresiuni peste impresiuni, er după ce se cărară și alte rēnduri de colindători, me culcai și totă nōtea pizēram, spărgeam la nuci și alune, umblam cu icōna și priviam cu poftă la păpușile din vertep.

Sunetul celor cinci clopote dela biserica noastră, precum și durduitul tréscurilor, me sculară des de dimineță. Caut sê me 'mbrac, dar haine nu-s ca 'n palmă. Dau incôci, dau incolo, intreb pe mama, dar nu-s și nu-s. Și „de unde nu-i, nici Ddeu nu ia”. Le-o fi 'nghițit pământul. Privesc spre ferestă și colo ce sê veđi? Surtuc nou, jilecă nouă, ciorapi noi, ciobôte noue, tot nou nou.

Mama dicea, că moș Crăciun le-a schimbat cu cele vechi, pentru că eram bun și silitor. Numai paltonul cel gros, dicea, că nu l'a aflat și așa nu l'a schimbat.

Bucurie nespusă a fost aceea pentru mine. Me 'mbrac, me caut și 'n drépta și 'n stânga, me uit in oglindă, căci, me rog, și eu cât de mic, țineam mult la mine. Numai cu fetele-mi eră rușine sê prind vorbă.

Bag mâna 'n bozunare și când o scot, eră plină de hârtii. In hârtii alte hârtii, apoi bombône și fel de fel de zăhăricale. Sciți, cum le place copiilor.

Cu voie bună și curățel imbrăcat m'am dus la biserica, sê vedă toți, ce mi-a adus mie moș Crăciun, de-acăruia daruri nici ceialalți frați n'au fost lipsiți.

*

Astfel trecură și sêrbătorile Crăciunului și Anul nou și se 'ncepù școla. Căci, bine sê sciți și dv., noi am avut la Crăciun vacație de 2 sêptemăni.

Sê me fi vedut, cum scieam dice de pe carte, v'ați fi făcut cruce. Scieam dice și literile mici și cele mari și cele bisericesci și 'n sus și 'n jos, de-ți eră mai mare drag de mine. Apoi cum mai scieam scrie cu grifla pe cea drăguliță de tăbliță. Ba ce e mai mult, scieam și „tatăl nostru” și „născătorea” și „credeul” și „numerii” de-a rostul. Pe Paști am invêțat sê cânt „Christos a inviat” și am dis și „Apostolul”, er moș Prota me dărui cu un taler.

Er „Joi după Paști”, dicea tata, „că vom plecâ la Arad”. Vestea asta din nou me imbucurâ și abia apucam se fie Joi.

In sfirșit sosi și ziua mult dorită și eu eram gata de plecare. Tata me luâ de mână până la gară.

Mașina șueră, cupeul se deschide și ecă-me in el. Sêmnul de plecare s'a dat și 'n o ôră și jumătate zării pe uica Gheorghe pe peronul din Arad.

După doue zile de petrecere m'am intors acasă, impreună cu tata, încârcat de daruri pentru mine și pentru frații mei, și de aci nainte me purtam tot mai bine din zi in zi.

* * *

Esamenul se apropia. Pentru sirguință și purtare bună am fost lăudat și premiat. Și toți, căți au fost de față la esamen, și m'au auđit — dicend de pe carte — spuneau, că eu am sciut mai bine intre abecedarishti.

Alesandru Tuducescu.

R ê n d u n e l e e .

(După Béranger.)

V e mai revêd odată încă,
O, păserelelor voiôse!

Voi, care 'n cântul vieții mele
Mai puneți note-armoniose.
Voi ce-ați fugit de vremuri rele,
Aveți speranța de amic;
Dar eu ce zac in lanțuri grele,
De sigur nu mai am nimic!...

Și voi veniți din țera mea...
Ce?... Nu-mi vorbiți nimic de ea?...

Eu v'am rugat de multă vreme,
Sê-mi povestiți o amintire
Din valea unde altă-dată
Copil, trăiam in fericire.
In tine vale scumpă-odată
Visam un dulce viitor,
Privind cum apa cea curată
Țișnesce 'n spumă din isvor.

Voi ați vedut acea vâlcea
Și nu-mi vorbiți nimic de ea?

Acele dintre voi născute
Sub streșinile casei mele,
De sigur c'a vedut o mumă
Cernită ađi de chinuri grele;
Ea vêrsă lacrimi cu 'nfocare
De dor muncită... negreșit,
La ori-ce sgomot i se pare,
Că-s pașii fiului iubit.

Voi ați vedut pe muma mea
Și nu-mi vorbiți nimic de ea?

Și sora mea cea mult iubită
Chiar astăzi se mărită — pôte,
Er eu in lanțuri de robie
In țeri străine trag de mörte!
Și-atâți scumpi prietini din pruncie,
Ce 'n luptă m'a 'ntovarășit
Și-au revêdut părinți, soție,
Amici și rude ce-au iubit?

Voi ce-ați vedut amicii mei,
Ce?... Nu-mi vorbiți nimic de ei?

Dar peste-a lor cadavre mute
Dușmanul pôte-și face cale!...
Și el incalcă casa noastră
Și érba verde de pe vale!
Er eu captiv in țeri străine
Nu pot de cât sê plâng amar,
Pe când m'aștepti mereu pe mine,
Iubită mamă, însădar!

Și tu, iubită rëndunea,
Nu plângi?... Nu plângi durerea mea?

Ioan N, Roman.

Tutunul (tabacul.)

Tabacul forméză un mijloc de plăcere, de aceea aparține clasei condimentelor. El dintre tôte plantele narcotice (amețitóre, amortitóre, imbêlătóre), este cel mai respândit pe suprafața pământului, asemenea cartofilor intre plantele nutritóre. Se dă cu socotélă, că după sare tutunul este care se consumă in tötă lumea in cea mai mare intensiune.

Trei forme sânt, in cari tabacul vine intrebuintat: se fuméză, se inspiră séu trage in nas și se mestecă. Mestecarea tabacului intre dinți, in cavitatea gurei, este o datină spurcată, carea in tötă Europa n'o găsim decât la clasa miseră a proletarilor; cu deosebire domnesce la marinari și qileri. Tabacul de nas este plăcere claselor mai avute, deórece e mai scump. Ómenii bêtrâni au o deosebită inclinare spre acesta patimă. „Prisarea” nu e datina românului, și decă ici-colea clasa

Mama și copilul.

inteligentă trage în nas pulberea de tabac, acest obicei neestetic l'a primit dela nemți.

Efectele ce tutunul eserează asupra organismului sunt aceleași ori în ce formă se întrebuințează, decizător este cantitatea și calitatea tutunului. Substanțele chimice aflătoare în tutun, de cari sistemul nervilor este influențat, sunt *nicotina* și *oleurile eterice*. Nicotina e din cele mai puternice otrave. O singură picătură ajunge spre a omori un câne. Hotentotii cu nicotină invenineză șerpii. Foile de tutun conțin nicotină dela 2—8 la sută. Tutunul cel mai fin are mai puțină nicotină. Bunătatea tutunului zace nu în tăria sa, ci în aroma ce o respândesc. Simptomele ce se presint în urmarea fumatului necumpetat sunt, asemenea semnelor ce de regulă se ivesc la omenii otrăviți: grătă, versistură, urdinare, tremur general, convulsii, paraliză, ințepenire; er în casuri de tot grele urmăzează mörtea. Cine are datina să fumeze, pentru moment nu simte nici un efect stricacios al fumatului, căci organismul curënd se obișnuiesce cu ori-ce otravă, ce cu incetul i se încorporează. O conturbare în aparatul digestiunii mai mică seu mai mare nu lipsesc nici unui fumător pățimaș.

Fumatul e în mai mare grad vătămător decât prisarea seu chiar mestecarea tutunului, din cauza că fumul se viresce cu inlesnire în țesături și se absorbă repede în sânge, pe când aceeași cale sucului seu pulberea tabacului o face mai anevoie. Indoit vătămător este tutunul atunci, când mai multe persoane adunate într'un local închis, în cărcime, cafenele mereu fumază. La asemenea ocațiuni același fum va fi de repețite ori înspirat în plămâni și pe o scară mai întinsă primit în sânge. Găteliul se uscă, prin ce se produce o sete mare, carea de obicei va fi stempărată cu beuturi spirtoase; așa se nasce beția indoită: de tutun și de alcool, spre ruina sănătății a pungei și a moralului.

În periodul creșterii, va să dică până la 24 de ani ori-ce încercare de a fuma se resimte adânc în organism. Copiii fumători, în nepriceperea și ușorătatea lor, lucrăză sistematic la störccrea sucurilor vieții. Fumatul moderat, va să dică puțin, de tutun ușor, din pipă lungă, în aer liber, omenilor sănătoși de o construcțiune robustă nu li face rău. El presintă și unele avantaje, căci inlesnesce digestiunea, desinfectăză gura, promovăză lăpędarea tusei și liniscesce spiritul ațitat. Mai puțin vătămător e fumatul după mesă, când stomachul este în lucrare și tôte vasele ce pörta sucurile vitale sunt pline cu materii nutritore. Atunci nicotina nu ușor se absorbă, nu provocă mari turburări. Fumarea pe nemăncate mai curënd provocă semnele otrăvitoare ale nicotinei: grătă, amefelă, versisturi. Fumatul necumpetat vătămă sănătatea, timpesce mintea, răpesce timpul și golesce punga.

Fără-de-legi igienice. Prisarea pulberii de tutun mulți o fac în credința că prin umedeliile ce störce din nări, se derivă unele materii rele dela ochi, și astfel se întăresce vederea. În tot casul prisarea e o datină mai puțin vătămătoare sănătății și gustului estetic, decât mestecarea tutunului în gură („ținerea băgăului“). Acesta din urmă o fac cei mai mulți, la început pentru a combate durerea dinților, mai apoi se nasce patima, carea de regulă merge mână în mână cu patima beției de vinars.

Tot ca doctorie, (medicament) poporul nostru întrebuințează foile de tutun contra junghiurilor, aplicându-le pe locurile suferinde. Dacă pelea n'a fost jupuită, ci curată nevătămăză, atunci acest mijloc de casă nu pöte face rău, ba în unele casuri ajută prin amortirea durerilor. Însă tutunul în ori-ce formă, fie ca föie, ca pulbere seu ca suc, adus în coatingere de rană seu cu o bubuliță cât de neinsemnată, inficieză sângele și bolnavul möre otrăvit de nicotină. Câți copii n'au fost astfel omoriți din ignoranța părinților!

Dr. G. Vuia.

S o n e t .

uveniri încântătoare.
Ce juneța-mi insofiți,
Alinați dorul meu mare
Și durerea-mi potoliți!

În abisul de durere,
Unde ađi sunt afundat,
În voi aflu mângăgere,
Ideal necugetat.

Dacă voi n'ați fi în lume,
Să-mi vorbiți de blându-i nume,
Chinul greu m'ar fi uscat.

Si 'n mormântul rece 'n care
Ne vom duce fie-care
Eu de mult aş fi intrat.

B. V. Gheorghian.

Despre importanța educațiunii din casa părintească.

— Studiu pedagogic, după S. Smiles. —

Sistemul educațiunii își are basa în casa seu mai bine în influința mamei asupra familiei. Casa părintească este școla cea mai bună a caracterului ce are a se forma, pentru că aci primele impresiuni primite dela părinți sunt de importanță și nestrămutabile în viața fie-cărui individ.

Aci principiile bune plantate cu diligență și precauțiune, capătă rădăcini, produc fructe și ele încetă numai odată cu individul.

Un proverb dice: „Moravurile bune formăză pe om“. — altul erăș: „Principiile bune formăză pe om“, al treilea însă și mai bun dice: „Casa părintească formăză pe om“, — pentru că educațiunea din casa părintească formăză nu numai moravurile și principiile, ci și caracterul individului. În casa părintească se deschide inima, se deșteptă priceperea, și caracterul se formăză spre bine seu spre rău.

Din acel isvor fie curat seu necurat isvoresc principiile și regulile, care ocupă și dominăză societățile.

Semēțele principiilor bune semēnate în inima pruncului resar și cresc în lume și devin principii publice. Astfel vedem că națiunile se formăză pe principiile și caracterele generațiunilor crescēnde și ele influințează puternic asupra omenirii.

Jules Simon, în tractatul seu despre detorințe, dice „Virtuțile cetățenesci, care nu provin din casele părintesci, se consideră drept virtuți teatrale. Cine nu pöșede o inimă iubitoare de pruncii sei, acela să nu dică că iubesc omenirea“.

Este ordinea naturală, că viața casnică prepareză pe cea socială, și că inima și caracterul trebuie mai întâiu să se formeze în casa părintească. Aci indiviđii familiei să se tracteze în detaliu și să primescă forma, cu care se pășescă în societate.

Așă dară casa părintească este școla cea mai cu influință a civilizațiunii. Ea în general depinde dela individualitatea membrilor societății. Dacă aceștia sunt bine seu rău educați, și comuniunea care dēnșii o formăză va fi în cultură și umanitate, seu innaltă seu decăzută.

Prin urmare, educațiunea omului trebuie influințată încă din copilărie prin impregiurări bune morale.

Ni este cunoscut, că omul pășește debil în lume și depinde în privința nutririi și educațiunii sale de la aceia cari îl impresură. De la prima suflare se începe și educațiunea sa, și la acesta este chemată mamă.

Educațiunea dela început este intuitivă, pentru că pruncul învătă prin simpla imitațiune fără încordare, și așa primul dascal al pruncului este exemplul.

De și la aparință s'ar consideră ca neînsemnate influințele din copilărie, care contribuie la formarea caracterului omului, totuși acelea sustau tare în viață.

Caracterul pruncului este simburul bărbatului, și educațiunea ulterioară este numai un vestmânt, căci forma cristalului rămâne tot aceeași. Un poet dice: „Pruncul este părintele bărbatului”, — *eră Milton scrie*: „Copilăria arată pe bărbat, precum se arată ziua de dimineață”.

În casa părintească se sémână virtuți seu viciuri, care destină caracterul omului pe viață. Pruncul pășind în lume, își atințese privirea asupra acelor lucruri, cari-l impresură, îl suprind și-l uimesc. Mai înteu el se îndestulesce cu vederea, după aceea începe a cunoște, a observă, a asemănă, a învătă, a concepe idei și impresiuni, și așa sub o conducere bună el face progrese miraculoșe.

Înima pruncului este simțitoare și primitoare de impresiuni. prima schinteie ce se aruncă în el, se aprinde ușor. Astfel ideile se dezvoltă și rămân neșterse. Se dice, că Scott din copilărie ar fi primit aplicarea cătră literatura baladelor, și aceea ar fi provenit de acolo, că mamă sa și bună sa pe timpul 'nainte de a 'nvătă a scrie și ceti, i enarau cu predilecțiune balade.

Prin urmare, copilăria este o oglindă, care tipurile ce le-a primit mai înteu le redă mai târziu în viață. Primele impresiuni însoțesc pe prunc în viață; prima ~~baucio~~, prima durere, primul rezultat, prima nenorocire, primul op, primul dezastru, colorează fața vieții sale.

În decursul acestui timp se dezvoltă temperamentul, voința, moravurile și caracterul, dela care în următorii ani depinde fericirea fie-cărui individ.

Esemples au dovedit, că oameni inteligenți și erudiți, cari în tinerețe nu au primit independința caracterului firm nepetat, mai târziu impresurați de dîlnice necuviințe, între immoralități și trivialități, au decât moralmente și au devenit ridiculi. Cu cât mai vîrtos trebuie să decadă tinerețea între astfel de impresiuni imorale!

Este peste putință ca între necuviințe, impertinențe și miserabilitate să se redice o natură nobilă, care se eviteze răul și în inimă să afle curăție.

Și acea putere independință morală, care i face buni și virtușoi, o primesc membrii familiei în casa părintească. În casa, unde dominează spiritul iubirii și al detorințelor, unde mințea și inima conduc rațional, acolo toate se îndreptă spre bine și folos, acolo se așteptă fericire completă, pentru că membrii acelei familii imităză și pășesc în urma părinților lor, și cu capul redicat înving greutățile și necuviințele dîlnice, și stăruesc pentru prosperarea lor și a omenirii.

Din contra acolo unde pruncii sînt impresurați de nesciințe, egoism și trivialitate, acolo pe nesciute ei adopteză tot asemenea caracter, și ei devin proști, brutali, fără simțiri, spre stricarea societății și a omenirii.

Pruncul nu învătă decât numai imitând. Toate sînt pentru dînsul un model de portare, de mișcare, de limbă, de moravuri, de caracter.

Cea mai importantă eră de viață a unui om este copilăria, în care dînsul în societatea altora își primește forma și-l marcheză peste totă viață.

Educatorii lui cei dinteu sînt mai puternici și mai influinți, și decât totă viața noastră este o școlă continuă,

și noi ne-am pute numi navigatori ai lumii, vedend și cunoscend toate; dară totuș influința educațiunii prime va fi în noi cea mai constantă și decizătoare de caracterul nostru.

Pentru acea este de mare importanță și necesitate eseemplul în educațiunea pruncului, și decât vom sê formăm caractere frumoșe, trebuie necondiționat sê le întindem și modeluri frumoșe, care în continuu sê stee sub privirea pruncului, și acelea modeluri trebuie sê fie mamele.

Georgiu Herbert dice: „O mamă bună valoroză mai mult decât o sută de învățatori”. Ea în casă este magnetul tuturor inimilor, pe ea toți o imiteză, și acea imitare este o lume de învățaturi.

Așa dară eseemplul este mai mult decât o învățatură. El este o instrucțiune prin fapte, este o învățatură fără cuvinte. Învățaturile bune cu eseemple rele produc forțe puțin folos, pentru că eseemplul află ascultare și nu învățatura. Ba cutez a dice, că o învățatură, care stă în contradicere cu acțiunea, este mai rea decât inutilă; pentru că ea servește numai spre a învăță poltroneria și fățărăia. Chiar și pruncii cunose înconșcința învățăturilor contradicătoare cu eseemplul, și învățăturile unui părinte, carele una dice și alta face ușor se preved.

Prin imitațiunea faptelor bune se formeză încet, dară sigur, caracterul pruncului, și cu cât ele se produc mai des, cu atât devin mai vigorose, prefăcenduse în îndatinări, care decid asupra aplicărilor omului spre bine și formeză caracterul seu.

Am dis cumcă mama este educătorea mai influentă asupra caracterului pruncului, și că eseemplul ei cel bun în cercul familiar este de mare importanță. Și pentru ce acesta? Este lesne de priceput, decât vom consideră că vatra părintească este agrul, peste care mama este proprietară și sub a cărei ingrigirii se cultivă.

Puterea mamei asupra familiei peste care dominează, este nemărginită și la ea toți privesc. Ea este centrul, dela care purcede căldura și nutrirea, și eseemplul ei neconștinț stă sub privirea pruncilor ei, cari o observă și imiteză.

Covlei asemănă influința de eseemple și idei care de timpuriu s'au plantat în inimă, cu literile ce se taie în cîgia unui pom tiner, ce cu timp cresc și se lățesc. Ideile plantate în inima pruncului sînt asemenea sémênței aruncate în pămînt, care după ce resare, cresc în acțiuni, principii și datini.

Astfel trăiesce mama în pruncii sei în continuu. Ei primesc manierile, limba, conduita și modul de viață al mamei, și caracterul ei se reproduce visibil la prunci.

Acesta amore de mamă este provedința visibilă a genului nostru, influința ei este statornică și universală. Ea se estinde din generațiune în generațiune și este conducătoare în viața noastră.

Astfel ne vedem adese aruncați în lume și impresurați de grige și ispite, și în acelea ore neliniscitoare revenim cu spiritul la amorea de mamă, în care aflăm mângăere, decât nu îndreptare. Ne aducem aminte de cuvintele și intențiunile bune date prin sfatul ei, care le-au plantat în inimile noastre, și ele ne rămân ca niște suvenirii plăcute și binefăcătoare pentru noi.

Nu vom dice prē mult când vom afirmă, cumcă fericirea seu nefericirea, priceperea seu nepriceperea, cultura seu barbaria depinde în mare parte dela eserciarea influinței mamei asupra familiei.

Emerson dice: că influința unei mame bune contribuie în măsură forțe mare la civilisațiune; și noi putem dice, cumcă viitorul îl privim în persóna pruncului de pe brațele mamei. Ce va fi din acel prunc atērnă

principalmente dela cultivarea lui prin primul seu crescătoriu.

Am dis că mama valorează in educațiune mai mult decât alții o sută, și ță pentru ce: bărbatul este capul, ță femeia inima omenirii.

El este judecătoriu, ea este simțământul: el este puterea, ea este atracțiunea, decora și mângăerea omenirii.

Bărbatul conduce inteligența, femeia cultivă simțământele, care destină caracterul bărbatului. Ea ne învță a iubi, ță el a ne cunoște, și așa devenim la inteligență și manieri frumoșe, care ne decoră individualitatea.

O astfel de influință in educațiune aflăm in viața sântului Augustin. Tatăl seu, un măestru sorman, superb de capacitatea fiului seu, se sirguesse din tôte puterile pentru susținerea fiului seu la studii, ță mama sa Monica se nisuesce pentru nobilitarea inimei sale. Ea cu amorea indatinată il susține in curăție, și când audise că fiul ei alunecase pe căi rătăcite, plină de dureri și ingrijiată nu a incetat a se rogă lui Ddeu pentru indreptarea fiului ei.

Astfel invinse amorea, căci fiul ei s'a corectat și indreptat. Și când bărbatul ei mai târziu murise, Monica impresionată de amorea cătră fiu, se mută la Milano, la fiul ei, ca acolo să veghieze de densus. Se dice, că sfaturile și exemplul ei au influințat foarte asupra lui și i-au destinat caracterul distins.

Mai sânt și alte asemenea exemple din viață despre influința educațiunii, care mai târziu au adus fructe cuviincioșe după un period ore-carele de egoism și alte păcate. Părinții s'au nisuit a desvoltă in ei un caracter firm nepetat, dară se părea că nisuințele lor nu vor ave rezultate imbucurătoare.

Adese se întâmplă că târziu după mórtea părinților nisuințele lor află rezultate dorite.

Astfel de exemple însă se pot considera numai ca esceptiuni. De regulă, precum in primii ani ai junetei se formăză caracterul, astfel remăne de comun și in timpul maturității. Scriitorul Gretry vorbind despre importanța femeii, dice cumcă o mamă bună este un cap de operă al naturei. Și are dreptate, pentru că mamele bune esericiăză mai mult decât tații la reinoirea continuă a omenirii, curățind prin influința lor miasmele rele din aerul moral al casei, și nutrind spiritul omenesc numai cu aer bun. Ele prin un temperament bun, prin blândetă și amore, conduse și de inteligență sciu a atrage și a indreptă, sciu a indemnă spre bine și a produce bucurie perpetuă, astfel ca in casă să domnescă pacea și indestularea, care prosperăză bărbăția caracterului omenesc. Chiar și o casă s'eracă, care este condusă de o femeie virtuoșă, diligentă și amabilă, se preface intr'un locaș priincios de virtuți, in care atracțiunea lasă după sine suvenirii prețioșe neuitabile.

Astfel casa părintescă este școla cea mai bună, nu numai a tinerimei, ci și a bătrânilor. Tineri și bătrâni învță aci a fi voioși, a se predomină, a fi indulgenți, ascultători, și fie-care a-și implni datoria.

Despre mama lui Georgiu Herbert se dice, că densusa nu eră strictă cu pruncii sei, ci cu blândetă și amabilitate ocupându-se de educațiunea lor, intru atăta o iubiau, încât petreceau mai tot timpul cu densusa, și așa prin măestria atracțiunii respective a amabilității ei, pruncii ei cu bucurie și voie necontentită învțau pe neciute manieri și învțături folositoare pentru viitorul lor.

Din acest exemplu învțăm că vatra părintescă este adevărata școlă de politetă, in care femeia este chie-mată a predă instrucțiuni practice.

Precum însă casa părintescă este școla in care se

formăză caracterul individului, tot asemenea ea pôte fi și ruina aceluia.

Nenumerate exemple ne dovedesc acetta, și anume le intimpinăm intre copilărie și bărbăție. Câte bôle și suferințe morale au provenit dela mame și educătoare rele, care au stricat societății! Un prunc crescut sub influința unei mame neesperite și netrebnice, peste tôte viața sa trebue să fie rău.

Adese vedem mame trândave și păcătoșe, in acăror casă domnesce certy, galcervă, și neindestulare, și acolo nu pôte fi un locaș de bună crescere, căci vedem numai miserabilitate, și cei cu simț bun fug de astfel de locaș; dară și pruncii, cari sânt atăt de nenorocoși a-și primi crescerea in astfel de case, se impilăză și chilăvesc moralmente și devin numai o povară pentru densus și societatea omenescă.

Napoleon Bonaparte dicea, că portarea cea bună seu rea a pruncului depinde numai dela mame. El însuși însușese in mare parte cultivarea vointei, energiei și predominățiunii sale influinței mamei lui. Un biograf al seu susține, că nimenea nu putea influința asupra lui decât numai mamă-sa, care prin un amestec de amabilitate, strictetă și dreptate i inspiră amore, respect și ascultare.

Intr'un raport din Anglia cetim, că in fabricele mari, unde mulți prunci se ocupă cu lucrul de mână, directorii nainte de a primi pe care-va in fabrică, se informăză despre caracterul mamei, și decă raportul este favorabil, se presupune cumcă acel prunc va ave portare bună, și nici odată nu intrăbă de caracterul bărbatului.

S'a făcut și acea esperință, că tata pôte fi rău, immoral, desfrénat, și pruncii să devină buni, făcându-se omeni onorabili, dară numai atunci decă mama a fost o femeie inteleptă și simțitoare: ~~din contra decă mama a fost rea, immorală, și desfrănată, forte arare-ori s'au întemplat ca pruncii să fi fost buni, de și tata eră onorabil și diligent.~~

Partea cea mai mare a influinței, pe care femeile o esericiă asupra educațiunii și formării caracterului individului, remăne de după natura lucrului încă tot misterioșă, dară totuș este recunoscut cumcă densusle sânt chieimate in cercul familiar ca prin nisuințe continue și perseveranță indulgentă, să conducă pe individ pe calea datoriiilor. Victoriile mamelor căștigate pe terenul educațiunii forte arare-ori se spun, pentru că ele se reportăză la viața privată, intre zidurile unei case. Despre mame de renume arare-ori se vorbesce, ceea ce este forte de regretat, pentru că densusle ar merită mai multă atențiune, decât bărbății mari.

Un scriitor frances dice despre femei: „Este adevărat, că femeile nu au produs nici un cap de operă, ele nu au scris nici o „Iliadă“, nici un „Jerusalim eliberat“, nici un „Hamlet“, nici un „Paradis perdut“, nu au compus nici un „Mesias“, nu au inventat algebra, nici telescopul, nici locomobilul, dară au lucrat alte lucruri mai mari și mai bune, pentru că pe bratele lor au fost crescuți și educați bărbății și femei virtuose, producțiuni magnifice ale lumii.“

Washington eră abiă de 11 ani, când tatăl seu a murit și mamă sa deveni veduvă. Acea femeie eră de un caracter escelent, nici odată confusă in afaceri economice și eră un model de economă bună. Ocupațiunea ei de a conduce și a educa bine pe fiii ei, a portă și a chivernisi bine o economie estinsă, i-au ofelit puterile, și tôte le-au implinit cu un rezultat escelent. Ea a sciut a invinge tôte obstaculele obveninde prin rațiune sântetășă, prin perseveranță, prin amabilitate, prin zel și diligință și prin precauțiune, și ea își primi resp-lata frumoșă pentru ingrigirea și ostenelele sale, că tôte pruncii ei creșeură in cele mai bune prospecte

pentru viață, — și dobândi dela posteritate cinste și respect.

Biograful lui Cromwell vorbește puțin despre tata protectorului, cu atâta însă se oprește mai îndelungat la caracterul mamei sale, pe care o descrie ca pe o femeie de putere și curagiu extraordinariu. El dăce: „Această femeie posedea aptitudinea glorioasă a se ajuta singură pe sine, atunci când i lipsia ajutorul străin, și în cea mai mare nenorocire era indestulată și dreaptă, spiritul și energia ei erau tot atât de mare, ca și blândă și răbdarea ei; era devisa care o decora era onestitatea și amorea care însușiri frumoase au condus-o până la mormânt și le-au testat fiilor ei“.

O epistolă a unei mame adresată fiului ei, carele era la studiu în Paris și învăța pictura, sună astfel: „Dacă m'ai pute vedea cum îți sărut tipul și după un timp erăș il reiau în mână și cu lacrimi în ochi te numesc „fiul meu cel iubit“, ai pute pricepe cât imi este de greu a me servi de limba serioasă a autorității și a-ți procura momente tristătoare; lucrează cu diligență și fi modest, și decât în emulațiune pe care-va il covârșesci, comparăză succesele tale cu natura seú cu idealul sufletului teu, și vei fi scutit prin acel contrast, care ți se va arăta, de iritațiunile superbiei și ale pretensiunilor tale“. Și efectul acelor impresiuni a fost roditor.

Astfel trăește puterea exemplului bun din generațiune în generațiune și susține lumea într'o stare tineră.

Pe când însă o mamă pôte înduplică spre bine sufletul poetic seú artistic al unui fiu, tot asemenea impresiunile ei asupra aceluia pot fi și rele. Astfel de trăsuri caracteristice degenerate observăm în scrierile Lordului Byron. El era în propusul seú adese brusc, la mânia aprindător, în spiritul seú contradicător și provocător, cu un cuvânt el era foarte iritabil și nervos, care însușiri le-a eredit în mare parte dela mamă-sa cea vehementă, capricioasă și foarte iritaveră. Se dăce, că întré dênșii era certă foarte des, și în mânia ei aruncă după dênșul ce-i venia la mână. Acesta tractare nenaturală stérni în viața Lordului Byron acelea monstruosități, care l'a înveninat și chilăvit spiriual-minte.

Am đis că mama renumitului Washington era de o capacitate străordnariă și pricepută în toate afacerile de casă. Un astfel de talent pentru toate afacerile este nu numai de dorit la secul femeiesc, dară și o necesitate simțită într'un grad óre-care, pentru priința și prosperitatea unei familii bine conduse. Ocupațiunile necesare prefăcându-se în îndatinări și aplicate în viața practică produc în familie ordine, organizare și îngrijire, și în toate acestea impregiurări conducerea unei familii și a casei este de mare importanță, pentru că ea recere metod, acurateță, organizațiune, diligență, cruțare, ordine, tact, cunoscință și aptitudine de a potrivi mijlocele cu scopul.

În acestea zace ființa capabilității în ordinea afacerilor. Pentru acea trebuie să seie femeile să conducă bine toate afacerile apartinetóre de casă, ca să producă prosperarea și fericirea, și să planteze în membrii familiei acelea îndatinări de ordine și metod, întocmai ca bărbații cum se ocupă cu meseria și chieamarea lor.

Până acuma s'a đis, că acestea calități nu sânt necesarie femeii, este de ajuns când bărbatul le poșede. Dară nu este așa. Să luăm d. e. aritmetica! Un bărbat învățând bine aritmetica, în viață este un bărbat capabil și vrednic, și pentru ce? Pentru că el a învățat metoda, acurateță, valoarea, proporțiunea și raportul.

Acum să ne întrebăm câte fete învăță bine aritmetica? Foarte puține. Și care este consecința? Acea,

că devenind ele soții, nu seiu nimic din matematică, nu seiu nici a adaugă, nici a înmulți, și așa nu seiu portă socotă despre percepțiune și erogatiune, și fac un șir de greșeli, dela care provin adese certe și confusiuni casnice.

O femeie, care nu se pricepe la conducerea economiei casnice după principiile socotelei, aceea din pură nesciință trebuie să comită greșeli și resipiri, prin ce suferă pacea și buna înțelegere din casă. Metoda recere punctualitate, prin urmare a doua calitate însămnată a femeii.

O femeie nepunctuală cauzează neindestulire, pentru că ea răpescce timpul și nu poșede interesarea de a se ocupa necontentit.

Se dăce, că pentru un bărbat timpul este mai scump, pentru o femeie însă metoda este mai scump, pentru că el produce în casă indestulire, pace și fericire.

A doua calitate frumoasă atât a bărbatului, cât și a femeii este prudența, pentru că ea este o înțelepciune practică, care resare din o judecată cultivată. Ea ne învăță în toate afacerile noastre ce este potrivit și cuvințios și judecata ei cumpenitóre ne învăță cum și ce să lucrăm. Ea calculează mijlocele, timpul și metoda produțiunii noastre, și ne învăță din esperiință cum să ne organizăm cugetările noastre.

Din acestea și multe alte motive, este necesariă pentru femeii cultivarea bunei rândueli din casă, ca să fie spre folos și ajutoriu bărbatului și familiei, cum și a-i cultivă și partea intelectuală, ca să fie totodată și educatóre bună pruncilor, și să seie cu gravitatea capabilității impune și da directivă în toate afacerile din casă.

Numai amorea instinctivă nu este de ajuns pentru femeie, pentru că instinctul, care legă creațiunile la olaltă, nu are trebuință de cultivare, însă inteligența, care este necesariă în totdeuna familiei, trebuie cultivată.

Provedința a concređut femeii să ingrigescă cu diligență despre sănătatea corpului și să veghieze asupra inteligenței, pentru că în natura omenescă zace principiul moral și intelectual.

Așa dară prosperitatea sănătății corporale și intelectuale se ajunge prin educațiunea femeii, pentru că ea este chieamată a conlucra în acord cu legile naturei; și spre a pute urmă aceluia este de lipsă să le cunoscă. Fără cunoscerea acestor legi, amorea mamei pré adese rămâne fără remunerare.

Este un adevăr recunoscut, cumcă rațiunea, cu care atât bărbatul, cât și femeia sânt inzestrați, este destinată pentru folosire și esercitare la funcțiunile minții, și acea facultate nu s'a dat omului fără scop. Un proverb dăce, că creatorul a fost totdeuna darnic, dară nici odată risipitor. Pe femeie nu a destinat-o Dđeu să fie numai un instrument seú o petrecere bărbatului, ci ea există pentru sine, și pentru alții, și datorințele ei spre a-le implini în viață ca o chieamare i impun a-și cultivă mintea și inima.

La romani lauda cea mai mare se dădea matrónelor nobile, când ședeau acasă și torceau. În timpurile noastre s'a đis, că femeia să aibă numai atâtă cunoscință din chemie, cât să-și seie fierbe óla, și să seie din geografie atâtă, cât să-și cunoscă păreții casei. Lordul Byron pretindea ca în casa unei femei să se afle cel puțin o biblie și o carte de bucătărie.

Acesta opiniune despre caracterul și cultura femeii este tocmai atâtă de neînțelesă, ca și de altă parte opiniunile estravagante ale altora, cari pretind, ca femeia să fie așa de educată, cât să emuleze cu bărbatul și numai în secs să se deosebescă, să poședă tot acelea drepturi cetățenesci și politice ca și bărbatul.

Este adevărat, cumcă dela femeie se pretinde și o cultură înaltă intelectuală, dară în raport cu acea cultură trebuie să se pună și datorია sėu chiemarea femeiei, ca așa să existe o armonie între datoriele bărbatului și ale femeiei.

Prin cultura inteligenței, femeia va ști mai bine și mai nimerit judecă, va fi mai prevedătoare, va ști evita greșelile din viață.

În acel stadiu de cultură ea va poșede capacitatea de a introduce metoduri ameliorătoare în economia casei, și în totă privința ea va sta la un nivel mai înalt.

Prin puterea culturai intelectuale, femeia este în stare a cunoșce adevărul și a evita cursele iluziunilor și ale înșelăciunii; ără prin educațiunea reiiiosă-morală femeia află isvorele tuturor virtuților, și nu se lasă impresionată de influința vițiosă, susținându-și independința prin încrederea în sine, și asigurând astfel îndesulirea casei.

Să distingem bine, că decă voim a cultivă inteligența și caracterul femeilor în interesul prosperității omenirei, trebuie să avem în vedere fericirea femeiei și prin ea fericirea omenirei.

Bărbații nu pot prosperă spiritual și moralmente, decă femeile sânt în contra. Și decă starea morală a unui popor depinde principalmente dela educațiunea casnică a acelora, despre ce sântem convinși, cumcă educațiunea femeilor trebuie privită ca un obiect de mare importanță națională, atunci trebuie să ne îngrijim cu deosebire despre progresul intelectual și moral al femeilor.

Dară nu numai caracterul moral, ci și puterea spirituală a bărbatului își află spriginul cel mai bun în curăția morală și cultura spirituală a femeiei; și cu cât acelea donuri se vor desvoltă mai perfect la ambele secse, cu atât societatea va fi mai armonică și regulată, și cu atât mai sigur progresul.

Când Napoleon I-lea s'a exprimat, că Franciei i trebuie mame, a voit să dică, cumcă Francezii au trebuință de o educațiune casnică sub conducerea mamelor bune, virtuose și inteligente.

Și în adevăr întăia revoluțiune francesă a dovedit confusiunea socială, care a provenit dela immoralitatea femeilor, fiind caracterul lor degenerat. Morala, virtutea și religiunea erau atunci eschise, căsătoria pângărită, datorințele de mamă desprețuite, curăția și ordinea din familie și casă dispărute. Cu un cuvânt Franția nu mai posedă mame bune, și revoluțiunea fu salutată de cătră femei cu un entusiasm selbatic,

Și cari au fost urmările acelor scăderi? Desastrul, nimicirea țării prin lipsa de disciplină, ordine, predominare și respectare, cari sânt eflusul educațiunii rele din casă.

Influința mamei este pretutindenea aceeaș. Pozițiunea ei înriurază în tôte țările asupra moravurilor, manierilor și caracterului unui popor. Unde femeia este degradată și dejosită, acolo și poporul decade; din contra unde ea este moralmente redicată, acolo și poporul este mai cult și mai viguros.

Prin urmare, a instrui femeia însemnă a instrui și pe bărbat, a redică caracterul ei însemnă a corectă și îndreptă pe al bărbatului, a estinde cultura ei intelectuală, însemnă a estinde și a ascură libertatea și inteligența omenirii.

Paul Tempea.

Studii limbistice.

— O sută de etimologii revindicate. —

(Înceiere.)

100) *Scârnă, scârnăvie*. Cuvântul „scârnă” și „scârnăvie” însemnă în graiul bănățenesc eschisiv numai: a) carne de trup viu de om sėu animal, plină de putreștiune, plină de stricățiune, plină de carne vie etc., încât ți e grăză a te uita la astfel de trupuri, și te întorci cu aversiune scuipând și dicend: oh! ce scârnă sėu scârnăvie; d. e. omul acesta (viu) e plin de „scârnăvii” pe trupul seu, încât te îngrozesci de el; cănele acesta (viu) e o scârnăvie, trebuie omorit; b) cadavre (leșiuri, ciocăuri) imputite, d. e. scârnăvia acesta de cal din valea morii a imputit tot ținutul. Dicționariile romănesci nu cunosc acest înțeles al cuvântului, ci spun cumcă „scârnă” și „scârnăvie” ar însemnă: a) uriiune, necurătenie; squalor, foeditas, sordities lat.; schmutz, unreinlichkeit germ.; b) merda, excrementum humanum et animale. Dar acest înțeles al dicționariilor romănesci se vede însă numai un înțeles derivat, figurat, pentru care are limba română alte cuvinte, și este de cređut că semnificațiunea bănățenescă există și în Transilvania și România, numai cât dicționariile sânt manche în acesta privință. Concepțiunea principală este așa dară la Românii bănățeni, precum vom vedă mai jos din etimologia cuvântului.

Dl Miklosich: *Lexicon palaeoslovenico-graeco-latium*, Vindobonae 1862—65 pag. 844 derivă cuvântul dela paleoslovenicul „skvrūna”: inquiramentum, pollutio lat.; unrath, befleckung germ. Dl Cihac: *Dict. etym. daco-romane éléments slaves etc.* pag. 329 derivă cuvântul din aceeași rădăcină paleoslovenică, adaugend și pe croat. „skernavan” și souillé fr. beschmutzt germ.

Dicționariul de Buda din 1825 derivă cuvântul „scârnă” (scôrnă) dela „squalor” lat., ără dicționariul Academiei române de Laurian și Massim, București 1871, pune cuvântul între cuvintele străine din glosariu, și-l deduce dela sanscritul „çacrit”: excrementum lat., combinând și pe grec. *σζογία*: scoria lat.

Noi cugetăm cumcă cuvântul se derivă din „caro-carnis” lat., va să dică din „carne” cu prepuseștiunea „ex-es-s” de unde se formăză „carne” apoi „scârnă”, cu semnificațiunea de: carne rea, carne stricată, putredă, imputită, fiind că „ex” are și semnificațiunea de un ce contrariu stării sănătoșe, normale, precum în „ex-lex” lat., care însemnă: factum contra legem (veđi despre „ex” cu atare semnificațiune aceea ce am scris sub „smintă” etimologia nr. 35.)

Dar etimologia noastră se spriginesce și prin asemenea formațiuni a limbelor romane, de ôre-ce în Burguy: *Grammaire de la langue d'oil*, ou des dialectes français aux 12 și 13 siècles, Berlin 1856 tom. III glosaire pag. 69 aflăm acharoigne, „caroigne” și „carongne” drept formațiuni din „carne” cu semnificațiune de „charogne” și cadavre fr.; aas, luder, leichnam germ. De asemenea concepțiune e și ital. „carogna”: aas, luder germ. În Monti: *Vocabolario dei dialetti di Como*, Milano 1845 pag. 42 aflăm „corogna” pentru: „cosa fetente, persona suicida: il suo primo significato: cadavere, di che hannoci esempi di scrittori toscani antichi; i Celti chiamano „caronia” cosa che pute a modo di cadavere”. Adecă: „lucru imputit, persóna tinósă (imalósă); prima sa semnificațiune: cadavru (leși, ciocău), despre care ne aduc exemple scriitorii cei vechi toscani. Celtii numesc „caronia” un lucru care pută ca un cadavru. În cas de derivare a cuvântului „scârnă” din „charogne” fr., „carogna” ital. și „caronia” celtic, ar fi „s” numai protetic pentru eufonie (veđi despre atare

„s“ ce am scris sub „smintă“ nr. 35). Deci credem a li demustrat, cumcă și scărănă este de origină romană, și o formațiune de limba romană rustică.

101) *Ingurđi, desgurđi*. Cuvântul „ingurđi“ se află numai în dicționarul lui Cihac, și aci numai cu înțelesul figurat, d. e. increți, sbérci. Dicționarele românesce cari imi stau la dispozițiune nu cunosc cuvântul „ingurđi“ și „desgurđi“, măcar că aceste cuvinte sânt în us universal în Banat și Transilvania (precum în cazul din urmă m'am incredințat dela numărôsă înțelegința romană transilvanenă locuitoare în Oravița și pregiur). În graiul bănățenese se respund cuvintele aceste „ingurđi“ și „desgurđi“ eră nu „ingurzi“ și „desgurzi“.

După graiul bănățenese și transilvanen: a) se „ingurđiesc opincele“ atunci, când tai de pe margina opincei o cureuă subțire, care o tragi prin găurile făcute la capul opincei, prin cari stringend colțurile opincei la olaltă, se formeză gurguiul opincei; atari opinci apoi se și desgurđesc în cas de lipsă; mațele (intestina) animalelor d. e. porci, viței etc. sânt ingurđite în bisir, și când se taiă atari animale și se scot mațele din bisir, se dice că: se desgurđesc mațele; c) când se țese pânzele, atunci adese ori se ingurđesc firele, și trebuie desgurđite; d) un ghem de ață încălcit, încă se dice că trebuie desgurđit; e) în înțeles translat se dice încă: a dracului s'au ingurđit acești doi ômeni la olaltă, va sê dice: s'au încălcit, încăerat la olaltă.

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 148 dă cuvântului „ingurđi“ numai semnificațiunea figurată de: increți, sbérci; froncer, plisser, racoir fr.; runzeln, falten, einschrumpfen germ., și derivéză cuvântul din elemente slave dela croat. sêrb. „guriti se“ și „sguriti se“: se contracter par le froid fr.; sich zusammenziehen durch kälte germ.; dela „gurav“: bossu, courbé fr.; buckelig, hockerig, gekrümmt germ. Dar acesta etimologie a dlui Cihac e fôrte greșită, de ôre-ce nici conceptul nici forma cuvântului nu concede o astfel de derivațiune.

După semnificațiunea cuvântului de noi mai sus împărțită, cuvântul trebuie sê se deriveze din „corda“ lat., care este „côrda“ românescă. Din „corda“ s'a format „incordire“ de unde apoi prin trecerea lui „c“ în „g“, ingurđire“. De adevêrul acestei etimologii mărturisesc și dialectele italienesci, anume aflăm în Biundi: Dictionario siciliano-ital. Palermo 1857 pag. 263 „ncurdari“ pentru: unire corda a corda, intrecciare ital., adecă: a uni côrda la côrda, a impleti. Apoi în Finamore: Vocabolario dell' uso abruzzese, Lanciano 1880 pag. 126 încă aflăm „ngurdă“ și „ngurdellă“ pentru: stringere, legare con corda ital., va sê dice: a stringe a legă cu côrda (cureuă); așa dară în dialectul munților abruzi din Italia se află cuvântul chiar și cu trecerea lui „c“ în „g“ ca în limba românescă. A „ingurđi opincele“ însemnă formal a trage „corda“ (cureua) prin găurile respective, spre a legă și stringe la olaltă gurguiul opincei.

Drept aceste ecă încă un cuvânt de străveche origină din limba romană rustică, compus din „corda“ cu prepușiunea „in“ formându-se estmod verbul „incordire“ de unde apoi „ingurđire“.

Incheiăm acest studiu limbistic în acea credință, cumcă am contribuit a demustră însemnătatea cea mare ce o au dialectele limbilor romane dela apus, și latinitatea evului de mijloc pentru filologia daco-română. Nu pot incungiură a nu face atență pe onorata înțelegință romană la acea impregiurare, cumcă nici a 10 parte nu mi-a stat la dispozițiune și cunoscință din dialectele limbilor romane dela apus, de unde se pôte apoi vedé, cât de mare și însemnat material de esploa-

tat trebuie sê fie în acele dialecte pentru filologia daco-română. M. Müller dice: reala și naturala vieță a limbii stă în dialectele sale. De aci trebuie sê ne incredințăm, cumcă dialectele limbilor romane sânt straturile și factorii cei adevêrați de limba romană rustică și cumcă scrutările în acesta direcțiune au fost tare neglijate de filologii români. În cât m'a succes a revindecă aceste 100 de etimologii elementului român, judece onorații literatori români. Eu am pus la fiescace etimologie față în față etimologiile dlui Miklosich și Cihac cu etimologiile mele, și me măgulesc a crede că nu am făcut etimologii din elemente romane, mai necorecte și mai rele de cât dlor din elemente slave, mai vêtos că eu m'am ținut întru derivarea cuvântului de „concepțiunea principală“ a cuvintelor, care formeză o lege supremă în etimologizare, pe care princip prenatural nu l'a observat dlor, de ôre-ce fac derivațiuni din înțelesuri translate, figurate etc. a cuvintelor, care procedură este un mare defect în filologia modernă.

Noi lucrăm la redigarea unui dicționar etimologic daco-român în limba magiară, pentru că sântem de acea convingere, cumcă până când nu se va predă materialul acesta invêțaților germâni spre o critică loială, până atunci nu se va chiarifică opiniunea publică cea mistificată prin slavisti.

În curênd vom publica 50 etimologii de cuvinte bănățenesci de origină romană, cari nu sânt introduse în dicționarie, și acesta o facem drept criteriu spre a judecă: câte cuvinte de origină romană se pot încă află în provinciile locuite de Români, cari trebuie culesc și ca atari introduse în dicționar, pentru că sânt de origină romană și de 18 sute de ani formeză patrimoniul și moștenirea noastră, la care criteriu nu pot face pretensiune provincialismii străini d. e. slavi, turcesci, magiari etc., introduși în seclii din urmă prin comerț și niște instituțiuni vitrege în graiul unelor părți locuite de Români.

Simeon Mangiuca.

Cugetări despre femei.

Lingușirea este omagiul ce-l aduce un spirit de rënd altuia.

Postul te face apostol.

Mesa imbelșugată te face diplomat.

Trebuesce inimă ca sê poți judeca despre calitățile cuiva. Trebuesce spirit ca sê-i suferi defectele.

Meritul arare ori este recunoscut și mai rar recompensat. Succesul e totdeuna. (Carmen Sylva.)

O femeie sê nu se surprindă nici odată de poetisată. (C. D. S.)

Femeile pasionate care nu au iubit în juneța lor, îmbêtrânind, se oțetesc, că vinul resufflat. Vai de ginerii cari trebuie sê gustie d'acest oțet! (C. D. S.)

Femeile iubitoare au doue moduri d'aș cheltui capitalul de amor: unele, cele mai puține — riscă totul, ca jucătorii mari, pe o singură carte; altele jocă partii mici cheltuindu-și simțemintele în bani mărunți. Din aceste din urmă cele mai multe câștigă, în fine. E un joc practic, dar nu joc frumos. (C. D. S.)

Un om de spirit nu-și arêță nici odată inima întregă. O femeie de spirit arêță adesea mai mult de cât are. (P. F. Stahl.)

Femeile se inebunesc după ce este interior, când n'au fost invêțate a admiră ceea ce este 'nalt. Cel mai bun remediu este entusiasmul. (E. Legouvé.)

Feresce-te de amatorul care nu se înșelă nici odată; cel mai tare este acela care se înșelă mai puțin. (Edm. Bonnaffé.)

Cronică bucușcă.

— 18/30 dec. 1883.

(Reprezentățiunea pentru bustul lui Bolintinean.)

Interpelările fiind la ordinea zilei, un amic, cu tôte că nu-i nici alesul națiunii, dar nici măcar al vr'unui colegiu... electoral, me interpelă sâmbeta trecută pentru aceea că fac pe publicul cetitor al „Familiei” s'ascepte indelung cronicile-mi bucușcane. Făr' a cere termenul regulamentar de trei zile pentru-a răspunde, precum obicînuiesc miniștri secretari de stat când se vîd incolțiți, i răspunsei îndată că voi scrie. Și etă că me țin de cuvînt, o calitate pe care, trebuie să recunosceti, o au prę puțini dintre ômeni in ziua de azi.

Decă vr'unul a avut sădit intr'ensul simțimîntul de onestitate in gradul cel mai 'nalt, apoi de sigur a fost acela al cărui nume ilustru l'am citit sęptemăna acęsta pe unul din numeroșele afișe ce, in fie-care zi, tapețeză cu un nou inveliș impestrițat părății ruinați de prin colțurile ulițelor nōstre. E vorba de Bolintinean. Și etă ce ne spunea afișul: că marți, la 13 (numer fatal!) decembre, 1883, se va da la Teatrul Național o reprezentațiune extra, organizată de comitetul de inițiativă pentru facerea bustului lui Bolintinean. Acęsta spre a se putę turnă in bronz, bustul deja esecutat in pămînt de sculptorul Georgescu. Se înțelege de sine, că numele bardului nostru iubit a făcut pe ori-cine ca, fără se se mai preocupe de rest, sę-și ia un bilet și se ocupe un loc in sala teatrului.

Ca toți ceialalți, m'am dus și eu!

Afișul ne mai spunea, că se va jucă „Bastardul” dramă in 4 acte de Alf. Touroude; se va presintă bustul in terra-cota al poetului, și se vor recită: „Mihnea și Baba” (de Bolintinean) de dl C. Notara, și „Balada Rînduricăi” (adecă legenda Rînduricăi, din Alecsandri) de dna A. Romanesca.

Cred că abia ați putut asceptă s'aiung pân'aci, pentru a strigă că nu se putea un spectacol mai absurd combinat pentru un atare scop și a ve întreba, cum m'am întrebat și eu ce e drept: ce trăsură de unire esistă între Bolintinean, poetul român, și între „Bastardul”, drama franțuzescă a lui Touroude? Cu tōtă bună-voința ce-am depus intru-a dovedi acęsta, eu n'am găsit de cât aceea că și numele poetului și titlul piesei încep cu aceeași literă: B.

Ce fel? Dintr'o duzină de piese câte-a scris Bolintinean, nu s'a găsit nici una care sę fi fost vrednică d'a se jucă de artiștii dela „Literatorul”, la o serbare dată in amintirea lui, ca cea de marți? „Mihai după bătălia dela Călugăreni”, jucată de atâte ori de Pascaly, „Sorin”, sęu ori-care alta, n'ar fi fost la locul ei cu mult mai mult de cât drama intimă a unui scriitor străin? Dar pōte că acele sînt greu de studiat, greu de jucat; pōte că ele întreceau puterile unor actori improvisați pentru circumstanță, căci, cată sę sciti, că artiștii, pentru sęra-aceea, afără de partea femeiescă, erau dintre literații dela „Literatorul”. O! nechibzuință!... Dar o dramă intimă ca „Bastardul”, scrisă anume pentru talia unor artiști consumați, putea sę fie mai ușor de jucat de cât o poemă scrisă fără nici o pretenție d'a se rădica pe pardosela unei scene?

Acęsta nechibzuință ne-a făcut sę căscăm intr'una in timp de câteva cęsuri, și de mult sala ar fi ramas

deșertă; dorința insę d'a revede pe poetul prefăcut țerina, inviat in pămînt prin arta măiestră a tinerului sculptor, a făcut pe toți sę-și inee uritul și sę-și stăpănescă necazul, asceptând locului.

*

Tōte au un sfișit pe lumea asta și, ca tōte, a avut unul și parodiarea dramei lui Touroude. Un intr' act și cortina se rēdică. Scena infățisęză un cimitir de sat. Vechia bisericuță se zăresce in drępta, perđendu-se in culise. Modestele morminte sînt imprăsciate ici și colo printre crucile și petrele tumulare. In mijlocul scenei se 'nalță un pedestal acoperit c'un vël.

O vedenie apare. Nu! e o femeie; dna Romanesca. Investmîntată in negru; cu fața incadrată in cutele unui zăbranic, părea că-i āngerul durerii,

Ce vine sę jelęscă virtutea p'un mormînt,

O salvă de aplause o 'ntimpinară. Apoi, in tăcerea ce urmă, atențiunile se incordară. Infățisarea de jale a arteiștei, decorul in mijlocul cărui apărea, totul eră departe d'a ne face sę vedem in d-ei pe vesela recitătore a unei gingașe legende. Și ceea ce toți mai mult sęu mai puțin își inchipuiau, se întemplă, căci dna Romanesca cu vocea-i clară, sonoră, care inșiră versurile ca nesce mărăgăritare pe fire de argint, încep sę reciteze aceste rënduri inspirate de durerea ce-mi strinsese inima vęđend părăginirea in care se găsia mormîntul poetului iubit, dar uitat de toți:

Mormîntul lui Dimitrie Bolintinean.

E nōpte; luna dōrme pe bolta instelată,
Er eu printre morminte trist pașii-mi rătăcesc.
Cătând in darn vr'o cruce, vr'o piētră sgăriată,
Mormîntul sę-mi arete ce-l caț, și nu-l gălesc.

Nimica ce sę spună acelui care trece:

„Privesc cum se curmă de lesne-al vteții fir!”
Nimica ce s'arete privirii grōpa rece
In care s'odihnesce el... Cine? — Un martir!

Așă! nici chiar o cruce de lemn sę spună care
Este mormîntu-i. Dōmne, la tristul călętor;
Ceresc semn al credinții, ce 'nfișt la cap il are
In lume tot creștinul: și domn și cersitor.

Dar etă-aici e locul in care s'odihnesce

El... Cine? — Nici un nume! Pămîntul întrebați.
Sę-l întrebați? Durere! Țerina nu vorbesce
Și astfel sfântu-i nume in darn il căutați.

In darn! ce? vreți pe firul de erbă ruginită

Ce-acopere mormîntu-i sę fie insemnat?
Sęu scris sę fie ôre pe flōrea vesceđită,
Ce numai primăvera pe el a sēmēnat?

Pe ce? pe cruce? n'are! Pe pētră? tot asemeni!

Nimic! Priviți mormăntu-i și marturi cu el fiți,
Că cei ce sînt in vteță cu mari virtuți fraji gemeni,
Cu ura sęu uitarea, murind, sînt respălățiți.

Vedeți! martiru-a cărui devisă-a fost: lumină,
Virtute, libertate și-al patriei amor,
Ađi zace in uitare sub căț-va pași in tină...
Vęrsați, vęrsați asupra-i o lacrimă de dor!

Er tu, o peregrine, ce treci pe la morminte,

Pe grōpa lui uitată opresce-te, și-aci
Inalță cătră ceruri o caldă rugăminte
Pentr'un martir ce-atăta in vteță suferi.

Te 'ntunecă, o lună; și voi periti, o stele;

Er voi, o paseri, plāngeți, căci plāng și ochii mei;
Vęrsați amare lacrimi privind pe ale mele
Ce curg vęđend cum țera onoră barđii ei.

Căci vai! numai acelor se 'nalță monumente,
Ce mai străini de țară de cât străinii sânt;
Când cei ce pōrtă 'n inimi tot sfinte sentimente,
N'au nici de lemn o cruce pe tristul lor mormēt.

*

Aceste versuri, au ele alt merit de cât acela al unei fidele descrieri a lucrului? Nu! Deci, decât la cele mai multe strofe, decât la distihuri chiar, sala a erupt in aplause, tot meritul negreșit revine artistei care, prin măestria unei rostiri fărmeătoare, a știut petrunde până 'n inima auditorului și i-a știut-o răscolii până 'n tănuitele-i adâncuri. Dovédă despre acesta e și indoita rechemare a artistei care a avut bunul gust d'a preferi aceste umilite versuri ale unei vârste care abia intrase într'al 19-le an.* sublimiei legende pe care anunțase

Bolintineanului ni se arătă ochilor. E o lucrare, sub raportul asemănării, mai pe sus de ori-ce laudă. Fața poetului e gânditoare, privirea absorbită, mintea-i pare că urmărește o cugetare ce face să-i svêcnescă templele. Mâna dréptă e rădicată spre bărbie, mișcare caracteristică unui moment de meditare; cea stângă ține o hârtie înfășurată, pozițiune care ar fi admirabilă pentru o statuă intrégă, dar care astfel, pōte din cauza de nedeprindere, face efectul unui ce neterminat, căci fiecare ascéptă să védă restul corpului, care tot ni se părea că-i ascuns după pedestal.

Dar acesta nu ne pōte împedecă de-a feliicită pe artist pentru desêvêrsita reușită a operei sale, și ovațiunile publicului care umplea sala, il pōte asigură mai bine, cred, de cât laudele prieteniei, că lucrarea sa e

Aye-Aye in Madagascar.

că o va recită, dar care ar fi fost cu totul afară din circumstanță.

Pentru asta nu pot de cât să-i mulțamesc cu recunoscință.

*

Publicul încă aplaudă rechemând pentru a treia oră pe simpatica artistă, când, comitetul organizator, gelos, se vede, (după cum spuneau gurile rele) de succesul d-ei Romanescă și supêrat pe public că nu-i făcuse cel puțin o deopotrivă ovațiune in „Bastardul“, apărū aducând o colosală corōnă de verdéță. Hainele negre și cocardele albastre cu pene gâscănesci la mijloc, emblema maculatorilor de hârtie, făcū să contenescă aplausele. Vêlul cel negru căđū de pe pedestal și bustul

de tot meritul. Căci, Dumneșule! dați mijlōce artistului și el își va completă creațiunea. Atunci i va face și mijloc și piciōre și ciobote — decât vreți!

Dl Const. Dimitriad, bêtânul artist Dimitriad, totdeuna tinêr când e vorba d'a concură pentru un scop frumos, ne reciti din Bolintinean: „Mircea la bătaie“ una din admirabilele sale legende istorice; dl Notara țise legenda: „Mihnea și Baba“ și sêra se incheiă cu marșul „Ferentarului“ (Bolintinean) țis tot de dl Dimitriad, in aplausele tuturor.

*

Un cuvânt pentru comitetul organizator:

„Scopul scuză mijlōcele“. Deci ori cum a fost, e de datorია nō stră, a tuturor, să-l feliicităm!

* Versurile sânt scrise in 1876.

Ilustrațiunile din nrl prezinte.

I.

Mama și copilul.

Ilustrațiunea noastră, o copie de pe statua lui Ambrosiu Borghi, de pe pagina 625, ne înfățișează un moment de fericire al mamei.

Tineră, având cel dintâiu copil, mama își desmărdă copilul cu acea iubire, ce numai o mamă poate să simțescă.

I cere o sărutare, prima sărutare dăruie, și copilul tocmai își întorce capul, spre a răspunde la dorința mamei bune.

Ce fericire!

II.

Aye-Aye in Madagascar.

Animalul înfățișat prin ilustrațiunea de pe pagina 633 este unul din cele mai curioase soiuri de animale. De jumătate aparține lemuridelor, de jumătate moimelor, și se află exclusiv în insula Madagascar.

Din cap și până în vârful coții sale nu este mai lung decât un metru. Capul îi sâmbăna mai mult a căne, decât a moimă, are urechi lungi, ochi rotunzi, degetele-i lungi nu sunt legate cu peliță și are unghii mari.

Se hrănește mai ales cu vermi din copaci, pe cari i scote cu forța, căci i aude mișcându-se. El vede și noaptea ca ziua.

I. H.

Literatura și arte.

DI V. Alecsandri, după cum ni se scrie dela București, studiază la Mircesci viața lui Ovid. Sărta esilatului dela Tomi pare a-l inspira pentru o tragedie, tot antică, precum este și escelenta „Fântâna Blandusiei”, care se va jucă în luna viitoare pe scena teatrului Național din București.

Desemnuri de Regina României. „La Turcie” din Constantinople spune, că dna Mavrogheni, soția ministrului României, a primit dela regina Elisabeta, spre a se vinde în bazarul de caritate ce s'a deschis în saloanele ambasadei Rusiei, două mici desemnuri făcute de chiar regina, și cuprindând fie-care din ele o cugutare scrisă de mâna sa și subsămnată de M. S. Aceste două desemnuri vor fi espuse în secțiunea austriacă la care dna Mavrogheni a binevoit a promite grațiosul și amabilul seu concurs.

Dna Matilda Poni va da sub tipariu în anul viitor o edițiune nouă a poeziilor sale, apărute înainte cu cinci ani într'un mic volum. Totodată înregistrăm cu plăcere, că dsa a terminat de curând o dramă cu numele: „Pecatele părinților”, care se va publică în foia noastră.

Dna Constanța de Dunca-Schiau, sciind ce mic e numărul pieselor de teatru pentru copii în limba română, a scris o piesă pentru copii, care va pute servi copiilor pentru teatru de amatori. Titlul piesei este: „Costumul turcesc”, comedie în un act, dedicată Asilului Elena Dămnă din București. Această piesă asemenea se va publică în „Familia”.

„**Higiena poporală**”, cu privire la săteanul român, de colaboratorul nostru dl dr. George Vuia, medic în Arad, va apăre în curând. Ca specimen din această scriere, autorul ni-a pus la dispozițiune capitolul despre „tutun”, publicat în nr. prezinte. Cartea va fi mai voluminoasă, decât cum s'a anunțat, căci în loc de 5 côle, va cuprinde 7 $\frac{1}{2}$ côle; prin urmare și prețul se

va urcă dela 80 cr. la 1 fl. Cei ce au abonat-o însă cu 80 cr., vor primi-o cu prețul acesta.

A patra edițiune. Din „Călimdarul lui Păcala” pe anul 1884 a trecut și edițiunea a treia și astfel s'a dat la lumină edițiunea a patra. Această cuprinde, afară de partea serioasă călimdaristică, tîrgurile de țără, scala de timbru, și o bogată lectură umoristică, ilustrată cu 26 de caricaturi. Prețul unui exemplar e 40 cr., dar mai puține decât 5 esemplare nu se expedeză pe postă. Se află de vîndare la administrațiunea „Familiei” în Oradea-mare. Colectanții primesc după 10 esemplare un rabat. — Dnii cari au primit esemplare în comisiune, sînt rugați a ne trimite prețul lor sau a ne înapoiă cele nevîndute.

Au eșit de sub tipariu și se află de vîndare la autorul Ioan Tuducescu în Lipova (B. Lippa). 1) „Micul Abecedar” ilustrat 18 tabele de parete cu 3 fl. 60 cr. 2) „Metodul de procedere” la Micul Abecedar ilustrat, cu 40 cr. esemplarul; 3) „Micul Abecedar” ilustrat pentru școlari va eși de sub tipariu cît mai îngrabă, și se vinde legat tare cu 20 cr. esemplarul. La 10 esemplare din „Micul Abecedar” (18 tabele de parete) ori la 10 esemplare din „Micul Abecedar” manual pentru școlari se dă 1 esempl. de metod gratis.

O nouă revistă are să apară la Galați, numele ei va fi „Ateneu” și va fi redactată de dl Petrovan.

C e e n o u ?

Crăciunul, născerca Mântuitorului, marea sărbătoare a creștinătății, se va sărbă tocmai pe cînd acest numer va ajunge în mîinile cetitorilor noștri. Urăm tuturoră să-l petrecă în veselie și mulțămire generală, ca astfel bucuria această să producă și națiunii țile fericite!

Sciri personale. *P. S. Sa Ioan Matian*, episcopul diecesei aradane, a contribuit 5000 fl. pentru edificarea seminariului din Arad și astfel s'a cîștigat un nou titlu la stima generală de care se bucură. — *Dl P. Opris* a ținut în duminica trecută prelegere publică în reuniunea română de lectură din Fabrica Timișorii, despre lumina electrică. — *Dl Teofil Bogdan*, din Transilvania, în săptămăna trecută fu promovat la universitatea din Viena la gradul de doctor de medicină universală. — *Dl Virgil Popescu*, carele în patria sa nu s'a putut căpăta un post, fu numit profesor de filosofie la liceul din Ploesci. — *Dl Basiliu Hoșda*, un june pictor și sculptor român, s'a aședat de curând la Lugos, unde a venit dela București.

A cincea întrunire literară în Brașov s'a ținut joi la 27 decembrie. Cu asta ocaziune dl profesor L. Nastasi a vorbit despre electricitatea atmosferică; dl profesor A. Bărsean a făcut studiul satirei și al fablei, cetind și câteva piese de aceste; în sfârșit dl profesor Ion Popea a ținut un discurs interesant despre spiritul de asociațiune peste tot și în deosebi cu privire la români. Cu aceste ciclul prim al întrunirilor literare s'a incheiat; ciclul al doile se va ține în postul Pascilor. Se constată cu plăcere, că damele spriginesc cu căldură aceste întruniri.

Despărțemintele Asociațiunii transilvane. Despărțemintul X, Cluș, va ține adunarea sa generală în Cluș la 9 januarie în localitatea casinei române. Directorul despărțemintului e dl dr. Gr. Silași, actuarul dl Bas. S. Podoba.

Bal român în Viena se va arangia și în carnevalul viitor. Comiteiul balului s'a constituit, alegînd de președinte pe dl St. Ciureu; de vice-președinți pe domnii: Eug. Zotta și M. Vișnevsky; de secretari pe domnii: Gr. Onciul, I. Maurocordato și I. Papanicol; de casar pe dl G. Goilav și de controlor pe dl Țerano. Pro-

tektoratul balului l'a primit Alteța Sa, C. R. Archiducele Rainer;  r președinta de onore dl baron Al. Vasilko, membru al senatului, etc.

Aflăm cu mare bucurie, că sănătatea poetului Eminescu pare a se fi imbunătățit. N'a mai avut nici un atac și se speră, că nu va mai av . Rspunde f rte bine intreb rilor ce i se pun, dar acesta il cam ostenesce. Se ar t  f rte afabil. Starea sa fizică e bună.

Carnevalul și damele române. *Reuniunea femeilor din Iași* va av  și in anul acesta, ca și 'n cel trecut, in localul bursei, un arbore de Cr ciun cu tombola, pentru sporirea fondului școlii profesionale de supt direcțiunea societății. — *D mnele din R mnic-Sărat*, in România, au dat o serată in profitul săracilor; cu banii incasați au cumpărat 20 st njeni de lemne, care s'au imp rțit intre 86 s rmani, femei, bărbați, b tr ni și bolnavi, veduve cu copii.

Teatru român in Făgăraș. La Făgăraș s'a inființat, la inițiativa și stăruința d mnei Zinea Roman, o societate teatrală de diletanți sub numele „Progresul”, din care face parte tinerimea română de ambele secse. Societatea ac sta iși va inaint  c t mai cur nd statutele spre aprobare. Dar și p n'atunci ea a inceput să dea reprezentațiuni, a treia s'a dat la 19 dec. in ajunul alegerilor municipale, cu care ocaziune s'a jucat „Rosaliile” și „H rtia Rezeșului”, am ndou  de dl V. Alecsandri, fiind de față un public numeros și distins. Reprezentațiunea a avut un succes complet. Dșorele Hareti Popescu, Paulina Pandrea, Lucreția Negrea, Silvia Cip și Ana Ciora au produs efect mare; asemenea și dnii Nicolae Aron, Ioan Ludu, Alesandru Tepeș, Leon Solomon, Ioan Pop și Ioan Dejenariu. Venitul curat a fost 100 fl., care s'a dat reuniunii femeilor române din Făgăraș.

Necrologe. *Ioan Vlad*, fost avocat in Lugos, de origine din Biharia, a incetat din vi t , după o bol  lungă in Budapesta la 25 decembrie. Repausatul a fost un român zelos, caracter nepătat și curajos in apărarea intereselor naționale. M rtea lui este o pierdere nu numai pentru familia, ci și pentru națiunea sa. Il pl ng: văduva sa Sofia născ. Radulescu, pruncii sei Victor, Lucia, Paula și Laura, mamă-sa Caterina v d. Vlad n. Pop și alte rude. — *Cornelia Roman*, o jun  și frumoșă rom nc  din Brașov, care încă in v ra trecută a delectat publicul Asociațiunii transilvane, cu c ntecul și jocul seu armonios și grațios, in producțiunile diletanților, a murit la 31 dec. in etate de 18 ani, gelit  de părintele seu dl Ludovic Roman căpitan c. r. in pensiune, de soru-sa Maria, de frații sei Leon, Ludovic și Adrian, de buna sa Sara Fink, de alte rude și de toți cei ce au cunoscut-o. — *Ioan Giula*, preot in comuna D ncu-mic, l ng  Or știa in Transilvania, a incetat din vi t  la 22 dec. in etate de 28 ani.

C lindarul s pt m nei.

Zina sept.	st. v.	st. n.	Numele s�nților și s�r-b�torile.	S�rele resare	S�rele apune
Duminec�	25	6	(†) <i>Nasc. D. Isus Chr.</i>	7 35	4 37
Luni	26	7	(†) <i>Sf. Nicodim</i>	7 34	4 38
M�rți	27	8	(†) <i>Archid. Stefan</i>	7 34	4 39
Mercuri	28	9	Stii 200,000 d. Nic.	7 34	4 40
Joi	29	10	14,000 prunci uciși	7 34	4 41
Vineri	30	11	Sf. Anisia și Iosif	7 34	4 41
S�mbet�	31	12	Cuv. Melania	7 34	4 41

Deslegarea logogrifului din nr. 42: „Iosif, Leviți, Amos, Rinaldo, Iod, Alfonso, Nazareth, Ulpiu, Paragraf, Alpii, Paris, Indigo, Uri”.

Cetind literele inițiale din sus in jos, aflăm numele „Iarion Papiu”,  r finalele de jos in sus dau numele: „Iosifu Hodosiu”.

Deslegare bună amu primit dela d mnele și domnișorele: Emilia Onciu n. Ciavoșchi, Virginia German, Elena Tănăsescu, Mariți Lupan, Emilia L. Bistrițean, Iosefina Popescu și dela dnii Octavian Pop, G. Moroșan și Avram A. Suciuc.

Premiul fu dob ndit de domnișora Iosefina Popescu.

Ghicitur  de șac

de Amalia Bochis.

al	ra	c�	'n	no	a-	lu-	la
�n-	c�	de	do-	ți	gu	Vi-	la
ta	teu	pept	strin-	bun	be-	al	cesce
De-	su	as-	e	schin-	ru	Sa	pept
cept.	Ca	dor	ne-	te	meu	Vr'o	Vino
Ca-	te	vin	tee	mult	si-	mo-	ta
ca	Vi	de	bes-	ta	de	dra-	mi
c�nd	ce	al-	no	ga	zim-	da-	a-

Se p te desleg  după săritura calului.

Termenul de deslegare e 16 ianuarie. Ca totdeuna și de astă-dată se va sorti o carte intre desleg tori.

*

Deslegarea ghicitei anghiuare din nr. 44:

		F					
		R	a	m			
	R	o	m	u	l		
F	a	m	i	l	i	a	
	M	u	l	e	r		
		L	i	r			
			a				

Deslegare bună ni-a sosit dela d mnele și domnișorele: Elena Zacharie n. Daminescu, Virginia German, Mariți Lupan, Emilia Onciu n. Ciavoșchi, Iconia Borca, Eleonora Tănăsescu, Minodora Micșunescu și dela dnii Iacob Str jan, G. Moroșan, Augustin Paul.

Premiul fu dob ndit de domnișora Minodora Micșunescu.

Poșta Redacțiunii.

Rugare. Acei onorabili abonați ai noștri, cari n'au trebuință de nr. 23 din anul curent, sânt rugați a ne innapoiă nr. acela.

Constantia. Am primit. Mulțumită.

Imn la nascerea lui Christos. Asta nu-i poesie, dar nici cel puțin prosă rimată.

Sibiu. Dlui P. P. Vom alege din ele.

Paris. S'a trimis.

Erna. Pöte trece ca o eserciune școlară, dar in o foie publică cetitorii au pretensiuni mai mari.

1884.

Cu numărul prezente se 'nceie cursul anual 1883 al foii nöstre. Incurăgiați de spriginul crescënd al publicului român, întăriți prin concursul prețios al colaboratorilor noștri, vom continuă activitatea nöstră și in anul viitor.

N'avem trebuință de reclame. Faptul, că in anul viitor föia nöstră va intră in al doue-decile an al esistenței sale, este reclamul cel mai eclatant. Nu vom face nici promisiuni mari. Vom declară numai simplu, că nisuința nöstră de frunte va fi sã dãm familiilor române culte o föie, in care fie-care membru al familiei sã-și găsescă rubrica sa de cetit.

Nisuința nöstră va fi spriginită de vr'o **cinci-deci de colaboratori**, intre cari se află celebrități literarie, scriitori cu renume vechiu și talente noue.

De ocamdată insemnãm in lista nöstră următoarele nume :

DD. : V. Alecsandri, dr. A. P. Alexi, Theochar Alexi, Vinc. Babeș, Andrei Barsean, I. Bian, Iason Bianco, V. R. Buticescu, Al. Candiano-Popescu, Teodor Ceantea, dr. George Crănicean, Nicolae Densușan, Petru Dulfu, Constanța de Dunca-Schiau, Marcu Emilian, Spinu Ghimpescu, Petru V. Grigoriu, P. Ispirescu, Sim. Manguica, S. Fl. Marian, dr. At. M. Marienescu, I. T. Mera, Veronica Micle, dr. Ioan Moga, V. B. Muntenescu, D. O. Olinescu, Virgil Oniți, Ioan Panțu, M. Pompiliu, Matilda Poni, Ioan cav. de Puscariu, Iuliu I. Roșca, Ioan N. Roman, Carol Scrob, dr. Grig. Silași, Gr. Sima a lui Ion, Ioan Slavici, A. C. Șor, Maria Suci, G. D. Teodorescu, Ilie Trăila, Ales. Tuduescu, V. A. Urechia, dr. George Vuia, Iosif Vulcan, Duiliu Zamfirescu.

Din scrierile de frunte ce vom publică in anul viitor, anunčiam cu asta ocasiune următoarele. *Di V. Alecsandri* a binevoit a ne pune la dispozițiune prologul piesei, ce acuma serie sub numele : „**Năvălirea Jidanilor**“, care se va publică in nrl prim al anului viitor, drept cadou de anul nou pentru cetitorii noștri; *Di Titu Maiorescu*, cu amabilitatea care-l caracterisază, ni-a promis un articol „**Despre direcțiã nouă**“ și o *schită biografică* despre o distinsă scriitoare, care a tradus in limba germână multe din productele Musei române; dela nefericitul poet *Eminescu* mai avem una din posesiile sale incdite, ce ensuș — fiind încă sănëtos — ni-a dat pentru „Familia“; *di Ioan Slavici* ne inșcințază, că chiar a terminat o novelă mai lungă ce ni-a promis an; *di V. R. Buticescu* asemenea ne scrie o novelă; „**Fata dela Cozia**“, drama istorică națională in 4 acte și in versuri de *di Iuliu I. Roșca*, premiată cu 1000 lei de direcțiunea generală a teatrului Național din București, jucându-se numai in stagiunea acësta, nu s'a putut publică in anul trecut, se va pune sub ochii cetitorilor in semestrul prim al anului viitor; *dömma Matilda Poni*, afară de poesii, va publică in „Familia“ și o dramă originală : „**Pëcatele părinților**“;

dömma Constanța de Dunca-Schiau asemenea a desfinat „Familiei“ scrierea sa nouă, o piesă pentru copii : „**Costumul turcesc**“; tot in föia nöstră va publică și *di Petru Dulfu* comedia sa in doue acte și in versuri cu numele : „**O cërtă pentru nimica**“; studiul istoric al dlui *Nicolae Densușan*, anunčiat pentru tömna trecută : „**A dona descalecare a Munteniei**“, din lipsa spațiului neputëndu-se publică pân'acuma, i vom face loc la inceputul anului viitor, inșöindu-l de un alt studiu nu mai puțin interesent de acelaș autor și intitulat : „**Cei dintei francmasoni români**“.

Atăta in privința tectstului. In **privința ilustrațiilor** avem de observat, că progresul ce manifestărãm in anii din urmă și in ilustrațiuni, va urmă crescënd și in anul viitor. In deosebi anunčiam, că vom publică mai adese ori **portrete de ale persönelor distine române**.

„Familia“ va ești și in anul viitor odată pe săptămână, duminica, cu cuprins de 1½—2 cole, căci la sërători mari și la alte ocașiuni vom da suplimente. Prețul de abonament rămâne cel insemnat in fruntea foii. Aici adaugãm numai, că abonamentele se fac mai ușor și mai eștin prin mandate poștale. In România prin mandate poștale internaționale.

Rugãm pe abonații noștri sã binevoiescã a-și innoi de timpuriã abonamentele, cei ce in restimp de 10 zile nu vor responde prețul de abonament, vor primí dela noi ramburse poștale, căci cu abonamente a contonici o föie seriösă nu se pöte sustine. Cei ce nu mai vor sã fie abonații noștri, binevoiescã a ne inșcințã prin o cartă poștală ca sã le sistãm espedarea seu sã ne innapoeize numărul viitor, ca sã-i ștergem din registrul abonaților.

Favoruri pentru abonați. Abonații noștri își pot comandã la noi următoarele scrieri cu prețuri förtë reduse : „Ranele Națiunii“, roman in 3 tomuri, de Iosif Vulcan, in loc de 3 fl. cu 1 fl. 10 cr.; „Novele“, de acelaș, in trei tomuri, in loc de 3 fl. cu 1 fl. 20 cr.; „Mirësã pentru mirësã“, comedie in 3 acte, de acelaș, in loc de 1 fl. cu 25 cr.; „De unde nu este rentör-cere“, roman de Adrien Gabrielly, tradus de Tit Bud, in loc de 1 fl. cu 25 cr. Asemene se ofere și portretul dlui Ion Brätian, in loc de 1 fl. cu 35 cr.

Tot la noi se mai află de vëndare următoarele scrieri : „Lira mea“, poesii de Iosif Vulcan, un volum, 15 cöle, edițiune de lucș, 3 fl., edițiune poporală 1 fl.; „Dela Sate“ novele și schite de acelaș, prețul 70 cr.; „Portretul Reginei României“ in costum național, pe velin 60 cr., alta edițiune 40 cr.

In administrațiunea nöstră se mai află de vëndare „Cälindarul lui Păcala“ pe 1884, prețul 40 cr.

Din scrierile : Sclavul Amöruului, Poesii, Panteonul Român, Tanda-Manda, Cavalerii Noptii nu mai avem nici un esemplariu.

Oradea-mare, 31 decembre 1883.

Redacțiunea „Familiei“

Proprietar, redactor respunđător și editor : **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollösy in Oradea-mare. Strada principală.